

ГЛАСНИК
СКОПСКОГ НАУЧНОГ ДРУШТВА
BULLETIN DE LA SOCIÉTÉ SCIENTIFIQUE DE SKOPLJÉ

КЊИГА VII—VIII TOME

ОДЕЉЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА
SECTION DES SCIENCES HUMAINES

3—4

УРЕДНИЦИ Dr. РАДОСЛАВ М. ГРУЈИЋ И Dr. МИТА КОСТИЋ
DIRECTEURS RADOSLAV M. GRUJIĆ ET MITA KOSTIĆ

СКОПЉЕ — SKOPLJÉ
ШТАМПА КРАЈНИЧАНАЦ
1930

У једној песми у збирци Г. Шаулића пева се како је мајка женила нејака Лазара ћерком бана млетачкога и како су сватови повели девојку, па је у путу дунуо ветар, заврнуо јој дувак те јој је лице синуло „ко на гори сунце” и како је то видео Лазарев брат, стигао Лазара и опалио у њега „двје пушке мале”. Видећи да га брат убија Лазар не хтедне дићи руку на брата, да не би ожалостио мајку, већ потера коња што брже може, пре сватова оде мајци, и натера је да му простре „мекога душека” да легне. Кад је било време мајка му сведе девојку. Лазар девојци каза шта је у ствари, па настави:

Молиће те кићени сватови
Да ти узмеш мога брата мила,
Ал их немој, љубо, послушати,
Но призиви моју јадну мајку
Нек донесе *мрча* свакојега
Те *омрчи* дувак на четворо

И омрчи твојега лабуда,
Па ти иди милу бабу твоме.
Ко те друмом сретне зеленијем
Да не рече е си бјегуница,
Но да види е си несретница.
Бабо ће те боље надомити.

Лазар умре, девојка га намести као самртника, и кад је свануло дође јој свекрва да је буди, она јој каза шта је и како је било. Пошто Лазара укопаше навале сватови на младу да се уда за девера.

А ђевојка неће свог крвника,
Но сватовма право казиваше.
Кад сватови младу разумјеше,
Сви ђевојци афериме даше.

Донесоше *мрча* свакојега,
Омрчише дувак на четворо
И њенога дебелог лабуда.
И ђевојку у род оправеше.¹

У другој једној песми, која је у ствари варијанта врло познате песме из Букове збирке *Предраг и Ненад*, само што се у њој браћа зову Мијат и Миливоје Томићи, пева се како је Мијат Томић, пошто је убио брата Миливоја, убио и себе, на самрти говорио:

Браћо моја, тридесет ајдука,
Ископајте наједно гробницу,
Укопајте браћу обојицу.
Ако су се досле пожељели,
Да се браћа по селе не желе,
А добре нам коње ошишајте
Увезите рухо и ођело,
Објесите свијетло оружје,

Отисните коње низ планину,
Нека иду нашој танкој кули,
Нек их види остарела мајка!
То изрече испале му душа.
А ајдуци тако учинише,
И заједно браћу укопаше,
Укопаше, па их загрлише,
*А добре и м коње ошишаше...*²

Тих. Р. Ђорђевић.

Калемљење богиња у старије доба.

1.

На питања која је у Гласнику Скопског Научног Друштва (књ. V, стр. 363—365) поставио Г. Тих. Р. Ђорђевић саопштавам следеће податке:

У старо доба у Црној Гори свештеници су скидали сасушене красте са вариолозног егзантема и трли у прах. Тај прах су тичјим перјем уносили у нос других особа, или су им га давали да га шмрчу. — У касније доба преносили су свештеници гној са свежег егзантема помоћу сребрних танких парница у кожу других особа и тиме вршили вариолацију. — Тек у последње доба почело се са вакцинацијом. У оскудици лекара вршили су је свештеници по попису (списку). Зато се у Црној Гори замењује израз калемити или пелцовати изразом писати или писати красте.

Д-р Милан Јовановић—Батут.

2.

У Гласнику Скопског Научног Друштва, књ. V, стр. 363—365 поставио сам питања о калемљењу богиња у старије доба. О томе сам на Косову забе-

¹ Н. Шаулић, *Српске народне ијесме*, I, Београд 1929, стр. 56—63.

² *Ibidem*, 676.

лежио следећи податак: Пре ослобођења су на Косово долазили Тоске, муслиманске вере, па су ишли од места до места и *бележили* (пелцовали) свет против богиња. У народу на Косову називани су *бележарима*. — Више нисам могао сазнати. Ово саопштавам у вези са ранијим питањима, не би ли се нашао когод који би знао рећи што више о овим бележарима, на име: одакле су баш били, јесу ли се свуда називали бележарима, кад су долазили, по колико их је било, како су и чиме вршили бележење, шта су наплаћивали за свој труд, и у опште шта се о њима у народу зна?

Тих. Р. Ђорђевић.